

ኪሞቴራሲ ሕክምና Chemotherapy Treatment

ኪሞቴራሲ በመድሐኒት ጎይል ያካንሰር ሕዋሶችን ለመደምሰስ የሚጠቀሙበት የሕክምና ዘዴ ነው። ኪሞቴራሲ የካንሰሩን ሕዋሶች ለመቀነስና የካንሰሩን እጢ ለማሟላት ይረዳል። ኪሞቴራሲ ለጡት ካንሰር በሽተኞች የሚሰጠው በሽተኛዎ ከቀዶ ጥገናው የማገገም እድሉን ለመጨመርና በጊዜውና በኋላ ያለውን የሕመም ስቃይ ለመቀነስና እንዲሁም ለተለየ በሽታ እንዳይጋለጡ ለመቀነስ ነው።

Image: National Cancer Institute

ኪሞቴራሲ የሚሰጠው ጊዜን በመጠበቅ ነው። (cycles) ሕክምናው ከተሰጠ በኋላ ቀጥሎ የማገገሚያ ጊዜ ይሆንና ከዚያ ደግሞ ሕክምናው ይቀጥላል። ይህ ህክምና አሰጣጥ ከሳምንታት አልፎ ወራትን ሊያካትት ይችላል። ኪሞቴራሲ ለበሽተኛዎ በክልኒክ ውስጥ ወይም በሆስፒታል እንዲሁም አንዳንዴ መኖሪያ ቤት ውስጥ ሊሰጥ ይችላል። የት መሰጠት እንዳለበት የሚወስነው የመድሐኒቱ ዓይነትና የበሽተኛዎ አጠቃላይ የጤንነት ሁኔታ ነው። ኪሞቴራሲ የሚሰጥበት ዋናው ምክንያት በሽተኛ ሆስፒታል ውስጥ እንዳይደረግ ለማድረግ ነው። ሆኖም በመድሐኒቱ መዘዝ ያለመጠን ካስታወክሽ የአይቪ ፈሳሽ (IV fluids) እየተሰጠሽ ሆስፒታል ማደር ይኖርብሻል። (አይቪ ፈሳሽ በቱቦ ተያይዞ በመርፌ ፈሳሹን ወደ ሰውነትሽ ውስጥ የማስተላለፊያ የሕክምና ዘዴ ነው።) ነገር ግን ይህ ሁኔታ ብዙ ጊዜ አይከሰትም።

ለጡት ካንሰር የሚሰጠው ኪሞቴራሲ በአፍ ወይም በደም ስሮች ነው። የኪሞቴራሲ መድሐኒት የሚሰጠው ሕክምሽ ጥሩና አመቺ መስሎ ባሰበው መንገድ ነው። እንዲሁም በዚህን ወቅት ኪሞቴራሲው ሌላ ተከታይ ጉዳት እንዳይደርስ ተጨማሪ መድሐኒቶች ይሰጣል። ይህም የሚያጠቃልለው፡- የአለርጂ መድሐኒቶችን፣ የማጥፊያ መከላከያ መድሐኒቶችን፣ ማደንዘዣ ጸረተውሳክና ያም አልሚ መድሐኒቶች አሰጣጥ ይጨምራል።

Image: National Cancer Institute; Linda Bartlett, Photographer

የኪሞቴራሲ አሰጣጥ ምን ያህል ተከታይ ጊዜ ሊሰጥ እንደሚችል የሚወስነው አሰጣጡና የመድሐኒቶቹ መጠን ነው። አሰጣጡ አንዳንዴ አንድ ክኒን እንደመጥ አጭር ጊዜ ሲሆን አንዳንዴ ደግሞ አያሌ ስኦታትን ሊወስድ ይችላል።

ስለዚህ ምን ዓይነት ኪሞቴራሲ እንደምትወስኑ ከሕክምሽ ጋር መማከር መልካም ነው። የሚሰማሽንና ያላለፍሽውን ሁኔታ ከሕክምሽ ጋር መማከርም ጥሩ ነው። ይህም ሕክምሽና ነርስሽ በደንብ እንዲረዱሽ ይጠቅማል።

የኪሞቴራሲ መድሐኒት (Drug) ሕክምና ብዙ ለሰውነት የማይሰማ መዘዝን ያስከትላል። አብዛኛውን ጊዜ ይህ ሁኔታ በፈሳሽና ሌላ ረዳት ወይም ተጨማሪ መድሀኒት ሊወገድ ይችላል። ሆኖም የኪሞቴራሲ አሰጣጡ ሁኔታ ምንም ጉዳት የለውም።

ኪሞቴራሲ ከተሰጠ በኋላ፡

ሕመም እንዳይሰማ የሚያዘናኑ ምች የሆኑ መድሀኒቶች ተሰጥቶሽ ቤት እንድትወስኑ ይደረግ ይሆናል። እነዚህም የትውከት መከላከያ መድሐኒትና የደምን ቁጥር እንዳይቀንስ የሚያደርግ በመርፌ የሚሰጥ መድሐኒት ይሰጥሻል።

ሕክምሽ በመርፌ የሚሰጥ መድሐኒት ካዘዘሽ ብትውስጅው ይጠቅምሻል። ይህም መርፌ የሚሰጠው ነጭ የደም ሕዋሳትን ለማባዛትና ሊያስከትል የሚችሉትን በሽታዎች ለመከላከል ነው። ተላላፊ በሽታ ያለባቸውን ሰዎች በተለይም ሕጻናት እንዲጠጉሽ አለማድረግ ነው። በቫይረስ የሚመጡ በሽታዎች እንደጉንፋንና እንፍሎዌንዛ በኪሞቴራሲው የሰውነት መከላከያ የደከመን በሽተኛ በቀላሉ ሊያጠቃ ይችላል። ጤነኛ የመከላከያ ሰውነት ሲኖርሽ ነው በሽታን

መቋቋም የሚችሉት ይሁኑ።

የኪሞቴራፒ ሕክምና ከተደረገ በኋላ ለረጅም ጊዜ መተኛት አስፈላጊ ነው። ምንም እንኳን የምግብ ፍላጎት ባይኖርም በተቻለ መጠን ጤናማ አመጋገብ ለመከተል መሞከር አስፈላጊ ነው። በተቻለ መጠን የሰውነት ውስጥ ውሃ እንዲያልቅ መሞከርና ብዙ ፈሳሽ መጠጣት መድሐኒቱን ከኩላሊት ውስጥ አጥቦ እንዲያወጣው ይጠቅማል።